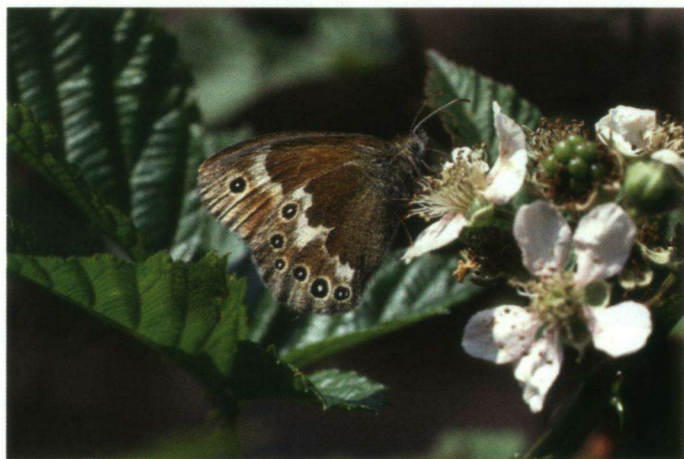

Inhaalslag: op zoek naar bijzondere soorten (II)

Tekst: Kars Veling

Vanaf dit voorjaar is De Vlinderstichting, samen met honderden medewerkers in het land druk met de zogenaamde inhaalslag. Met dit project proberen we een actueel beeld te krijgen en te houden van de verspreiding van de beschermde soorten in Nederland.

Gekeken of niet? Het bestand van De Vlinderstichting bevat enorm veel vlinderwaarnemingen uit de afgelopen tien jaar. We hebben daardoor een goed beeld van het voorkomen van vlinders in ons land. Toch ontbreekt er nog wat en dat zijn nulwaarnemingen. Als we uit een bepaald hok uit bijvoorbeeld 1999 een waarneming hebben van het heideblauwtje, maar van na die tijd niet meer dan kan dat twee dingen betekenen. De soort is er verdwenen of er is sinds 1999 niet meer gekeken of in ieder geval sinds die tijd niet meer doorgegeven. Het is lastig om te achterhalen welke van die twee mogelijkheden het geval is. We kunnen natuurlijk kijken of er uit de vliegtijd van het heideblauwtje wel andere waarnemingen zijn opgenomen maar ook dat

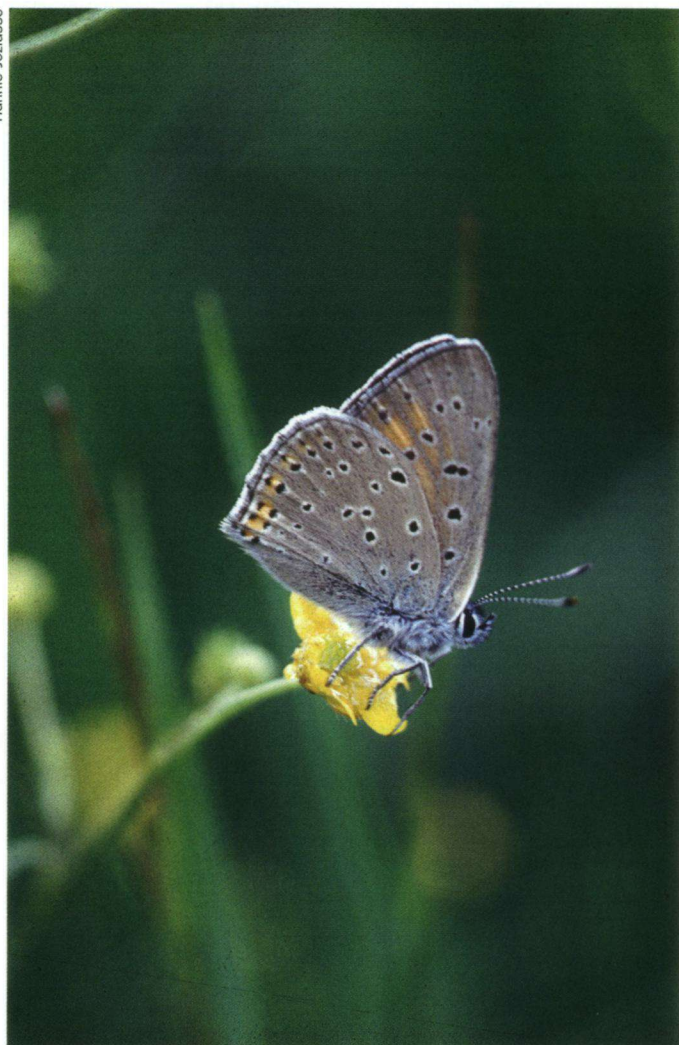
Kars Veling

Het veenhooibeestje is plaatselijk erg veel gezien.

Looking for special species

In order to get an accurate picture of the distribution of a butterfly species, each observation is of great significance. This article emphasises how important a zero observation is. However, it is only valid when certain criteria are met. The species must have been looked for in its characteristic habitat, during the flight period, in good weather and enough time should have been spent looking for it, depending on the species in question. A manual will be issued to help field workers.

Hannie Iorlasse

Rode vuurvlinder: wel gezocht, niet gevonden.

zegt niet alles. Als er mensen op de fiets langs het terreintje zijn gekomen en er in de verte een mannetje citroenvlinder hebben gezien dan staat die waarneming in ons bestand, terwijl er toch niet goed is rondgekeken. Kortom, we willen meer zekerheid hebben.

Wanneer nulwaarnemingen? Dit is de reden dat we vanaf dit jaar veel meer aandacht willen vragen voor nulwaarnemingen. Een goede nulwaarneming moet echter wel aan een aantal voorwaarden voldoen. Je kunt een nulwaarneming van een soort doorgeven als het gaat om:

- ♦ een soort die een duidelijke binding heeft met een bepaald leefgebied;
- ♦ je in dat goede leefgebied bent gaan zoeken;
- ♦ je er in de vliegtijd van de soort hebt gezocht;

- de weersomstandigheden tijdens je bezoek goed waren (droog en zonnig);
- je voldoende tijd in het leefgebied hebt doorgebracht.

Pas als aan die voorwaarden is voldaan betekent het ook iets dat je een bepaalde vlinder niet hebt gezien. Dit betekent ook dat we in ons databestand die overige zaken als weersomstandigheden, route door het terrein en de tijd dat er gezocht is moeten opnemen. Dan kunnen we ook later nog beoordelen of er aan alle voorwaarden is voldaan.

Nieuwe handleiding In de nieuwe handleiding voor het doorgeven van vlinderwaarnemingen, die volgend voorjaar verschijnt, zal van alle soorten worden aangegeven wat het goede leefgebied is, in welke tijd de soort moet worden gezocht en hoeveel tijd je moet besteden om te kunnen zeggen dat de soort er niet (meer) zit.

Andere methoden Voor sommige soorten zijn de vlinders heel moeilijk te ontdekken. De iepenpage bijvoorbeeld leeft bovenin de bomen en wordt maar zelden laag bij de grond gezien. Deze zomer kostte het op de vliegplaats in Heerlen wel eens drie uur wachten voordat de vlindertjes bovenin de iep konden worden gezien. Deze vlinder kan op allerlei plekken waar bloeiende iepen staan voorkomen, maar om nou bij elke iep vele uren te gaan posten gaat wat ver. Voor deze vlindersoort gaan we deze winter onderzoeken of misschien de eitjes ook te vinden zijn. Ook bij de sleedoornpage is zoeken naar eitjes in de winter een betrouwbaarder methode dan in de zomer de vlinder proberen te ontdekken.

Niet alleen dagvlinders Naast de 22 soorten dagvlinders waarvoor de inhaalslag wordt uitgevoerd is er ook een nachtvlinder die speciale aandacht krijgt, namelijk de spaanse vlag (*Euplagia quadripunctaria*). Dit is bij ons een zeldzame vlinder. De spaanse vlag is een nachtvlinder,

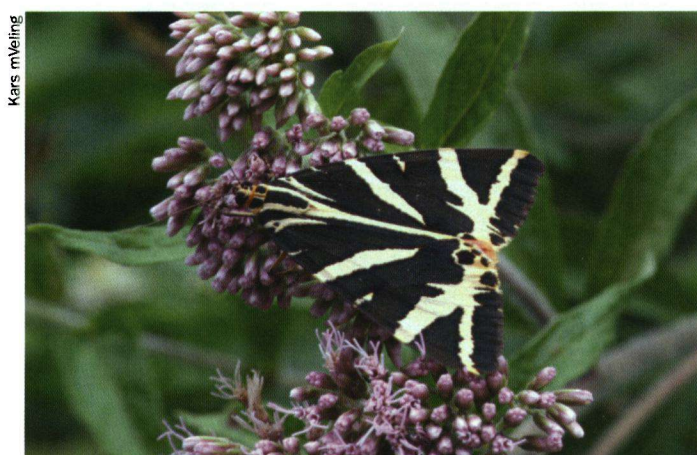
Nederlandse naam	wetenschappelijke naam
Bruin dikkopje	<i>Erynnis tages</i>
Donker pimpernelblauwtje	<i>Maculinea nausithous</i>
Dwerghlauwtje	<i>Cupido minimus ssp. minimus</i>
Dwergdikkopje	<i>Thymelicus acteon ssp. acteon</i>
Groot geaderd witje	<i>Aporia crataegi</i>
Grote ijsvogelvlinder	<i>Limenitis populi</i>
Grote vuurvlinder	<i>Lycaena dispar ssp. batava</i>
Heideblauwtje	<i>Plebeius argus ssp. argus</i>
Iepenpage	<i>Satyrus w-album</i>
Kalkgraslanddikkopje	<i>Spialia sertorius ssp. sertorius</i>
Keizersmantel	<i>Argynnis paphia</i>
Klaverblauwtje	<i>Polyommatus semiargus ssp. semiargus</i>
Pimpernelblauwtje	<i>Maculinea teleius</i>
Purperstreepparelmoervlinder	<i>Brenthis ino</i>
Rode vuurvlinder	<i>Lycaena hippothoe ssp. hippothoe</i>
Rouwmantel	<i>Nymphalis antiopa</i>
Tweekleurig hooibeestje	<i>Coenonympha arcania</i>
Veenbesparelmoervlinder	<i>Boloria aquilonaris</i>
Veenhooibeestje	<i>Coenonympha tullia ssp. tullia</i>
Veldparelmoervlinder	<i>Melitaea cinxia</i>
Woudparelmoervlinder	<i>Melitaea diamina</i>
Zilvervlek	<i>Boloria euphrosyne</i>
Spaanse vlag	<i>Euplagia quadripunctaria</i>

Figuur 1: de inhaalslagsoorten

maar wel een die overdag actief is. Hij vliegt in de zon en fourageert op allerlei (tuin)planten. Met name koninginnenkruid maar ook vlinderstruik (buddleja) en distels zijn in trek. De vliegtijd ligt in juli en augustus met als uitersten 8 juli en 26 augustus. De spaanse vlag vliegt in één generatie en de rupsen overwinteren. De soort is in Nederland alleen aanwezig in Zuid-Limburg. In 2002 is de spaanse vlag op minstens acht plaatsen in het zuiden van Zuid-Limburg aangetroffen, vooral op en bij de Sint Pietersberg. In 2003 is hij gezien op de Sint Pietersberg maar ook in Maastricht zelf, bij het Eyserbos (enkele tientallen!) en in Brunssum. Voor de inhaalslag is in 26 nieuwe gebieden gezocht en in twee daarvan is de spaanse vlag aangetroffen.

De purperstreepparelmoervlinder: dé verrassing van 2004.

De spaanse vlag is in twee nieuwe gebieden aangetroffen.